

„THE ONE PLANET SUMMIT FOR THE OCEAN“ ZA BOLJU ZAŠTITU BIORAZNOLIKOSTI MORA I OCEANA - Brest, Francuska, 9. - 11. veljače 2022. godine

dr. sc. Ivana Gudelj, znanstvena suradnica

UVOD

Predsjedateljica Vijeća Europske unije, Francuska, bila je domaćin samita *The One Planet Summit For The Ocean* održanog u Brestu, gdje je hrvatski premijer Andrej Plenković, zajedno s ostalim čelnicima vlada i država, govorio o temama upravljanja otvorenim morem, očuvanju biološke raznolikosti i borbe protiv onečišćenja oceana i mora plastikom.

Čelnici država suglasni su o potrebi ubrzanja usvajanja novog pravno obvezujućeg instrumenta o očuvanju i održivom korištenju morske biološke raznolikosti u područjima izvan nacionalne jurisdikcije pod Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS). Time bi se formirao okvir za uspostavu zaštićenih morskih područja i njihovo upravljanje na otvorenim morima. Francuski predsjednik Macron kao domaćin samita pozvao je države i multinacionalne kompanije na proaktivno djelovanje kojim bi se zaštitilo barem 30 % površine svjetskih oceana, što je u skladu sa savjetima znanstvene zajednice u kontekstu učinkovite zaštite okoliša i sve izraženijih klimatskih promjena.

1. OČUVANJE OCEANA JEDAN JE OD KLJUČNIH PRIORITETA U KONTEKSTU KLIMATSKIH PROMJENA I ZAŠTITE OKOLIŠA

Oceani su od vitalnog značaja za ljudsku prehranu, kulturnu baštinu i gospodarsku egzistenciju. Stotine milijuna ljudi se izravno ili neizravno egzistencijalno oslanjaju na ocean. Oceani apsorbiraju trećinu svjetskih emisija ugljika i imaju važnu ulogu u snižavanju globalne temperature. Aktualno je ovaj dragocjeni resurs ugrožen na nekoliko frontova, od neodrživog ribolova i onečišćenja do klimatskih promjena. Ekološka održivost naših oceanskih resursa i budućnost svih onih koji o njima ovise, nikada nisu bili slabiji. Globalna proizvodnja morskog ribolova dosegla je 80,4 milijuna tona u 2019. Rizik od prekomjernog izlova, kako bi se zadovoljila rastuća potražnja, je zabrinjavajući. Prema procjeni FAO-a u izvješću za 2020., stanje svjetskog ribarstva i akvakulture, udio ribljevog fonda proizvedenog u okviru

biološki održivih razina pao je s 90 % u 1974. na 65,8 % u 2017. godini.

Samit je snažno naglasio ulogu oceana u našem svakodnevnom životu, ugrozu u kontekstu klimatskih promjena i učinkovite zaštite okoliša te naglasio da je moguće - iako sat otkucava! - ojačati našu predanost osiguravanju njihovog očuvanja i održivog korištenja.

2. ZAJEDNIŠTVO U FOKUSU

Predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen izjavila je kako naša zajednička misija zaštite oceana mora biti velika koliko i naša zajednička odgovornost. Dioncima koji su se okupili u Brestu kako bi udružiti snage i preokrenuli daljnji tijek događanja na bolje, poručila je da samo zajedno možemo pojačati zaštitu oceana i omogućiti da naši oceani ponovno vrve životom.

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda, António Guterres, nazočnima se obratio videoporukom ukazujući da se planet suočava s trostrukom krizom: klimatskim poremećajima, gubitkom biološke raznolikosti i zagađenjem. Oceani su aktualno pod velikim pritiskom jer postaju topliji i kiselij, polarni led se topi, a globalni vremenski obrasci se značajno mijenjaju. Oceanski ekosustavi su u potpuno nepovoljnoj situaciji, a daljnjim problemima Guterres smatra prekomjerni izlov, destruktivne ribolovne prakse te nezakonit, neprijavljen i nereguliran ribolov koji ozbiljno ugrožavaju riblje stokove. Smatra kako su za promicanje održivog oceanskog gospodarstva neophodno potrebna globalna partnerstva i ulaganja, a također je potrebno povećati podršku znanosti o oceanima kako bi se cjelokupno daljnje djelovanje temeljilo na utemeljenom znanju i objektivnom razumijevanju aktualnih problema i nadolazećih prijetnji.

Na samitu je sudjelovao predsjednik Europskog vijeća, Charles Michel, potom irski premijer Micheal Martin i premijer Malte Robert Abela. Sjedinjene Američke Države predstavljao je poseban izaslanik za klimu John Kerry. Prisutni su bili i šefovi država i vlada: Maroka, Tunisa, Tanzanije, Namibije, Gane i drugih, dok su se britanski premijer Boris Johnson, njemački kancelar Olaf Sholz,

Slika 1: Visoki državni dužnosnici, predstavnici zemalja sudionica *The One Planet Summit For The Ocean*

Slika 2: Pozdravni govor Emmanuela Macrona predsjednika Republike Francuske

kanadski premijer Justin Trudeau i kineski potpredsjednik Wang Qishan nazočnima obratili videovezom.

3. SUDJELOVANJE PREDsjedNIKA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE ANDREJA PLENKOVIĆA

Premijer Andrej Plenković je ukazao kako nema vremena za čekanje jer je u pitanju očuvanje najvećeg ekosustava na Zemlji, što predstavlja jedan od ključnih prioriteta u kontekstu klimatskih promjena. Naglasio je kako je zaštita oceana, najvećeg ekosustava na Zemlji, jednaka zaštiti našeg planeta, očuvanju naše bioraznolikosti i naših života. Ukoliko nam prioritet ne bude njihovo očuvanje, rezultat može biti katastrofalan za čovječanstvo ukazao je Plenković.

Upozorio je da se reciklira samo 1 posto oceanskog plastičnog otpada. Kako bi zorno prikazao količinu plastike koja se baca u more i oceane, premijer je izjavio da svake godine u more bacimo količinu plastike koja bi, ako se pretvori u plastičnu foliju za hranu, tri puta mogla pokriti cijelu Francusku, što je ocijenio neprihvatljivim i neodrživim.

Svu plastiku koja završi u Jadranu smatra negativnom za staništa životinjskih i biljnih vrsta koje u njemu žive, ali i Hrvatsku kao turističku destinaciju. Informirao je nazočne kako je Hrvatska donijela niz zakona i odluka u svrhu zabrane korištenja laganih plastičnih vrećica, kao i određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu.

Premijer je poručio kako Hrvatska kao pomorska zemlja želi poduzeti dodatne napore u borbi protiv onečišćenja mora i za očuvanje bioraznolikosti, zbog čega će do 2030. zaštititi 30 posto morskog područja pod nacionalnom jurisdikcijom. Naveo je Jabučku kotlinu, u središnjem dijelu Jadranskog mora, kao sjajan primjer ograničenog ribolova i obnove ribljeg fonda, što može poslužiti kao inspirativan primjer i za druge situacije na Mediteranu.

Slika 3: Hrvatski premijer Andrej Plenković - sudjelovanje na Okruglom stolu visoke razine; moderator Emmanuel Macron, predsjednik Francuske

4. PLAVA TRANSFORMACIJA MOGUĆA JE UZ ZAJEDNIČKE NAPORE

Potrebne su hitne mjere kako bi se osiguralo da su svi morski i oceanski prostori stavljeni pod učinkovito upravljanje i da se riblji fondovi vrate na održivu razinu u skladu s ciljevima održivog razvoja UN-a. Morska akvakultura narasla je na zapanjujućih 32 milijuna tona u 2019., ali to je daleko ispod njezinih znanstveno procijenjenih ekoloških granica. Unatoč brojnim izazovima, promjena na bolje je moguća.

Zajedničkim naporima na međunarodnoj razini je moguće stvoriti okruženje za - plavu transformaciju - novi pristup održivom rastu i upravljanju morskim resursima koji ne samo da će hraniti svjetsku populaciju, već i osigurati održivu budućnost za oceane i one koji o njima ovise.

Plava transformacija mora biti usredotočena na tri cilja:

- promicati održivu ekspanziju morske akvakulture kako bi se postiglo povećanje proizvodnje od 40 posto do 2030., posebno u regijama s nedostatkom hrane, uz potporu odgovarajućih političkih okvira;
- upravljanje ribarstvom mora se hitno transformirati tamo gdje je održivost nedovoljno uspješna ili je potpuno nepoznata;
- lance vrijednosti ribe potrebno je nadograditi i razviti kako bi se smanjio gubitak hrane i otpad, dodati vrijednost kroz razvoj novih proizvoda i koristiti digitalna rješenja za olakšavanje pristupa tržištu, posebno za male proizvođače.

5. POTREBNO JE PORADITI NA ODRŽIVOM UPRAVLJANJU CJelokUPNIM MORSKIM I OCEANSKIM RESURSIMA

Potrebno je educirati širu javnost. Inovativnim pristupom, većom političkom voljom i snažnim partnerstvima i ulaganjima, potrebno je poraditi na smanjenju onečišćenja i održivom upravljanju cjelokupnim morskim resursima. Potrebno je uložiti maksimalan napor kako bi se postigao sporazum o očuvanju bioraznolikosti iznad nacionalnih zakonodavnih okvira. Buduća održivost naših mora i oceana ovisi upravo o tome što operativno činimo i preventivno poduzimamo danas, a maksimalnu obzirnost u tom kontekstu dugujemo svojoj djeci i sebi samima, poručeno je iz Bresta. ■